Hollandsch Zuid-Afrika.

ADRES VOOR REDACTIE:

AMSTERDAM, DAMRAK 95 (TEN KANTORE DER NEDERLANDSCHE ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING).

ADRES VOOR ADMINISTRATIE:

J. H. DE BUSSY, ROKIN 60, AMSTERDAM.

OFFICIEELE MEDEDEELINGEN

VAN HET BUREAU VAN DE NEDERLANDSCHE ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING.

De Redactie van het Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel wat het geïllustreerd gedeelte, als wat het bijvoegsel voor algemeen nieuws betreft) wordt bezorgd onder toezicht van het *Bureau* van de *Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Vereeniging.*

HET DOEL DER NEDERLANDSCHE ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING.

De *Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Vereeniging* stelt zich ten doel (zie Art. 1 der *Statuten*):

Binnen de perken, door de internationale rechtsverhoudingen aangewezen, door alle wettige middelen al datgene te doen, wat strekken kan om:

1⁰. de banden met onze stamgenooten in Zuid-Afrika nauwer toe te halen en, in overleg met hen, aldaar hulpbronnen voor landbouw, nijverheid, handel en andere stoffelijke belangen te openen en te ontwikkelen of de opening en ontwikkeling daarvan te bevorderen;

2⁰. de publieke opinie zoo ten onzent als in het buitenland over de toestanden in Zuid-Afrika voor te lichten.

Elk streven om bij wijze van propaganda op de zedelijke of godsdienstige gesteldheid der bevolking dezerzijds invloed uit te oefenen, blijft daarbij uitgesloten.

LEDEN EN DONATEURS.

Leden der Vereeniging zijn zij, die met het hierboven (volgens Art. 1 der *Statuten*) omschreven doel instemmen en eene jaarlijksche bijdrage betalen van tenminste *Drie Gulden.* Het boekjaar der Vereeniging loopt van 1 Januari tot 31 December (zie Art. 5 der *Statuten*).

Het staat aan de afdeelingen vrij, *begunstigers* aan te nemen, die eene geringere jaarlijksche bijdrage dan 3 gulden, doch ten minste 1 gulden betalen (zie Art. 5 der *Statuten*).

De algemeene vergadering heeft, op voordracht van het bestuur, de bevoegdheid *eereleden* te benoemen, die dezelfde rechten hebben als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Donateurs zijn zij, die minstens 100 gulden in eens in de kas der Vereeniging storten; ook deze hebben gelijke rechten als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Aan de *Leden* der *Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Vereeniging* wordt, krachtens hun lidmaatschap en zonder vergoeding van eenigerlei aan de uitgave verbonden kosten, dit Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel het Geïllustreerde als het Algemeene gedeelte) geregeld toegezonden.

Fonds ten behoeve van het Holl. Onderwijs in Zuid-Afrika.

Zaterdag 29 Januari werd de Jaarvergadering van den Raad van Bestuur van het Fonds ten behoeve van het Hollandsch Onderwijs in Zuid-Afrika gehouden in het kantoor van de Zuid-Afrikaansche Voorschotkas te Amsterdam onder voorzitterschap van den heer Mr. W. Baron Röell.

Het jaarverslag van het Dagelijksch Bestuur, waarvan door de leden met genoegen was kennis genomen, werd voor kennisgeving aangenomen. Wij ontleenen daaraan het volgende:

Het Dagelijksch Bestuur heeft het verlies te betreuren van een zijner medeleden, wijlen Ds. W. H. GISPEN, die ons tegen het einde van het jaar door den dood ontviel.

In hem verloren wij een man, die sedert de stichting van ons Fonds in 1890 steeds hartelijk samengewerkt heeft tot de verwezenlijking van ons doel, de bevordering van het gebruik der Nederlandsche taal als voertuig der gedachte bij het onderwijs in Zuid-Afrika, opgevat in den ruimsten zin des woords.

Zijn nagedachtenis zal zeker niet alleen bij ons in dankbare

herinnering gehouden worden, maar ook bij de vele Nederlandsche onderwijzers in Zuid-Afrika, die mede door zijn bemiddeling een zoo belangrijk arbeidsveld in Zuid-Afrika vonden.

Met weemoed denken wij ook aan het overlijden van een anderen medestichter en lid van den Raad van Beheer, wijlen den Heer Mr. N. G. PIERSON, die nog vóór het einde des jaars aan de zijnen en het Vaderland ontviel en die op meer dan éene wijze van zijn levendige belangstelling in de Hollandsch-Afrikaansche zaak heeft doen blijken.

In het afgeloopen jaar had er door verschillende oorzaken geen vergadering van den Raad van Beheer plaats, ofschoon de wenschelijkheid daarvan gevoeld werd.

Het Dagel. Bestuur vergaderde herhaaldelijk en een Commissie van Onderzoek uit zijn midden kwam eenige malen bijeen om persoonlijk kennis te maken met de applikanten, die zich voor het Chr. Nat. Onderwijs in Zuid-Afrika hadden aangemeld, en over hun al of niet geschiktheid te oordeelen.

In het geheel werden 14 onderwijzers door ons goedgekeurd. Zes vertrokken er naar Zuid-Afrika (twee daarvan met gezin) en één naar Portugeesch West-Afrika, terwijl de overigen nog bezig zijn zich verder in het Engelsch te bekwamen, aangezien de tegenwoordige toestand in Zuid-Afrika eischt, dat de onderwijzer zich ook van deze taal als voertuig bij het onderwijs kan bedienen.

Met velen der door ons uitgezonden onderwijzers bleven wij voortdurend in briefwisseling en werden door hen op de hoogte van de toestanden gehouden. Verscheidenen der laatst uitgezondenen gaven hun volkomen tevredenheid te kennen over den door hen gedanen stap en over het nieuwe arbeidsveld, waarop zij geplaatst waren. Twee hunner huwden met landsdochters en vereenzelvigden zich zoo geheel met het Afrikaansche volk.

Het gezin van een door ons in het begin van het jaar uitgezonden onderwijzer werd later door ons in staat gesteld, zich met den vader te gaan hereenigen.

De uitzending van onderwijzers geschiedde steeds in overleg en samenwerking met het Bestuur der Zuid-Afrikaansche Voorschotkas.

Door onzen gevolmachtigde te Pretoria werden wederom van vroeger uitgezonden onderwijzers achterstallige voorschotgelden geïnd zonder dat daarbij eenige dwangmaatregel werd toegepast. Met persoonlijke omstandigheden werd steeds rekening gehouden. Aan een reeds op vrij hoogen leeftijd gekomen onderwijzer werd algeheele vrijstelling verleend.

Aan drie Christ. Nat. scholen, twee in de Kaapkolonie en een in Transvaal, werd door ons Bestuur een grooter of kleiner subsidie toegekend, om ze in staat te stellen den strijd voor het beginsel vol te houden, terwijl ook aan het Hoofdbestuur van den Zuid-Afrikaanschen Taalbond een bedrag van vijf pond stg. werd overgemaakt om daarvoor namens ons Fonds bij de examens van dien Bond een prijs uit te loven voor bedrevenheid in de Nederlandsche taal.

In overleg en samenwerking met het Bestuur van het Studiefonds voor Zuid-Afrikaansche studenten werd aan een onderwijzeres in den Oranje-Vrijstaat geldelijke ondersteuning toegezegd om haar in staat te stellen, zich volgens haar wensch hier te lande verder voor hare roeping te komen bekwamen.

Met groote erkentelijkheid mogen wij nog gewag maken van de zeer gewaardeerde hulp en voorlichting, door ons ondervonden van het Bestuur der „Hollands-Afrikaanse Taalvereniging" te Pretoria, waarvan inzonderheid de Voorzitter en de Secretaris, de Heeren Ds. H. D. VAN BROEKHUIZEN en G. J. OTTO, zich veel moeite getroostten om den door ons aanbevolen onderwijzers de noodige inlichtingen te verschaffen en behulpzaam te zijn bij het zoeken van een geschikten werkkring.

Ofschoon in Zuid-Afrika, met name in Transvaal, reeds een aanzienlijk aantal landszonen voor het onderwijs is opgeleid, mogen wij toch op grond van volkomen vertrouwbare inlichtingen verklaren, dat er nog steeds plaats is voor bekwame en geschikte Nederlandsche onderwijzers, mits dezen zich ook van het Engelsch als voertuig bij het onderwijs weten te bedienen en zich naar de zeden en gewoonten des lands te schikken.

Wel bestaat in sommige streken nog altijd een vooroordeel tegen den Nederlandschen onderwijzer, maar daarentegen zijn er andere, waar men hem beslist de voorkeur geeft.

Wij hebben dus alle vrijmoedigheid om op den ingeslagen weg te blijven voortgaan en houden ons overtuigd, dat er ook in de naaste toekomst nog goed werk door onze Vereeniging kan gedaan worden ten bate van de gemeenschappelijke belangen van den Nederlandschen stam...

Dit verslag is geteekend door den heer C. J. K. van Aalst als Voorzitter en N. Mansvelt als Secretaris van het Fondsbestuur.

In de plaats van de leden, die overleden waren of bedankt hadden, werden benoemd de heeren: K. F. van den Berg, Amsterdam, Prof. Dr. J. Cardinaal, Delft, A. J. da Costa, Amsterdam, Ds. J. D. J. Idenburg, Amsterdam, H. J. Meerkamp van Embden, Rotterdam, Ds. C. van Proosdij, Amsterdam, J. C. Smalt, Rotterdam, B. H. de Waal, 's Gravenhage en Mr. J. H. Worst, Amsterdam.

De heeren Van den Berg, Ds. Idenburg en Ds. Van Proosdij werden bovendien benoemd tot leden van het Dagelijksch Bestuur, zoodat dit nu bestaat uit de heeren: C. J. K. van Aalst (Voorzitter), Ds. N. Mansvelt (Secretaris), A. D. de Marez Oyens (Penningmeester), K. F. van den Berg, H. J. Emous, W. Hovy, Ds. J. D. J. Idenburg, Jhr. Mr. Frank K. van Lennep, Ds. C. van Proosdij en A. G. Baron Quarles de Quarles.

In de plaats van den heer Röell, die als Voorzitter wenschte af te treden, werd met algemeene stemmen gekozen de heer C. J. K. van Aalst, Voorzitter van het Dagelijksch Bestuur.

PENSIOENEN VAN OUD-AMBTENAREN DER Z.-A.-REPUBLIEKEN.

In ons vorig nummer verscheen het bericht, dat ook de Vrijstaatsche Regeering besloten heeft, pensioenen en gratificaties toe-te-kennen aan daarop rechthebbende oud-ambtenaren van den Oranje-Vrijstaat. Ofschoon onder hun getal zeer weinig oud-Nederlanders zullen worden gevonden, blijft dit bericht een boodschap van eenigen troost aan vele slachtoffers van den Oorlog en een getuigenis, zoowel voor den rechtvaardigheidszin van de Afrikaansche Regeeringen, als voor haar beleid, blijkend uit het feit, dat zij deze regeling in de allereerste jaren van haar, dan nog beperkte, macht konden tot stand brengen; deze pensionneering is tevens een teeken èn bron van waarachtige pacificatie, want naar gelang meer onpartijdig recht in Zuid-Afrika wordt gedaan, zal de binnenlandsche vrede, de goede verstandhouding op eene meer natuurlijken, d.i. op steviger grondslag gevestigd zijn. Het Botha-kabinet, dat het eerst deze zaak aandurfde, toen het nog onzeker was, òf en hoe het zou slagen, en het Fischer-ministerie, dat zijn voetsporen volgde, verdienen veel dank. — Wij hopen en voorzien, dat de tijd zal komen, dat het Unie-gouvernement rijk zal zijn en ook in andere opzichten in staat, om het gedeeltelijk rechtsherstel, hetwelk thans verleend is, tot volledige genoegdoening te ontwikkelen. Alle oud-ambtenaren der Republieken — ook zij, die minder dan tien jaren dienst deden — hebben *recht* op vol pensioen, niet op $^1/_{80}$ (zooals in Transvaal is vastgesteld), doch op $^1/_{60}$ voor elk dienstjaar (zooals in den Vrijstaat is voorgeschreven). Hun recht daarop is beter dan dat der ingevoerde ambtenaren; de laatsten hebben gedurende enkele jaren slechts een *zeer klein deel* van hun meestal veel te hoog salaris in het pensioenfonds gestort; de eersten hebben daarentegen eenige jaren

het *geheel* van het salaris, waarop zij als ambtenaren der Republiek aanspraak behielden, moeten missen. Het gewoon achterstallig, onbetaald gebleven salaris is trouwens in menig geval reeds meer dan het geheel, dat de Britsche ambtenaren van 1902—1908 hebben bijgedragen aan het pensioenfonds. Voorloopig kan natuurlijk van eene uitbreiding van het pensioenrecht der oud-ambtenaren wel geen sprake zijn. Men zal toch begrijpen, dat de regeering *meer* te doen heeft en ook *veel gewichtiger* zaken te behandelen heeft, dan de finale regeling der pensioenkwestie. Vooral in den eersten tijd van Unie-gouvernement zal al haar beleid en al haar werkkracht in beslag worden genomen door zaken, die voor de toekomst van het geheele Volk van het allerhoogste belang zijn. De ambtenaarskwestie, zoover geregeld zijnde, moet nu voorloopig blijven rusten. — Het publiek, van welke de oud-ambtenaren een invloedrijk element vormen, heeft nu slechts te waken, dat er een Afrikaansche regeering komt, die groote vrijheid van handelen heeft. Dan zullen van zelve na korter of langer tijd de omstandigheden geboren worden, die het mogelijk maken, dat de oud-ambtenaren der Republiek volkomen gelijke pensioenrechten krijgen met de ingevoerde Milner-ambtenaren.

OUD-AMBTENAREN DER VOORMALIGE NED. Z. A. SP. MIJ.

Onder de beambten en ambtenaren der (Transvaalsch-Vrijstaatsche) Centrale Zuid-Afrikaansche Spoorwegen heerscht aanmerkelijke ontevredenheid over de dienstverhoudingen bij dezen tak van openbaren dienst. Er wordt o. m. geklaagd over partijdigheid, vooroordeel en gunstbetoon bij benoemingen, achterstelling van Afrikaners en oud-Z.A.S.M.-personeel bij Engelsche, zelfs pas ingekomen, lieden enz. Nu heeft de hoogste spoorwegautoriteit besloten, een onafhankelijk en ernstig onderzoek in-te-stellen naar de gegrondheid van deze klachten, die vooral te Braamfontein (Johannesburg), Germiston en Pretoria worden gehoord, vooral onder de lager bezoldigde beambten. Met het onderzoek is belast de heer Truter, vroeger, onder de Republikeinsche Regeering, landdrost, na den Oorlog eerst Magistraat te Pretoria, toen te Ermelo (Tr.) en thans te Standerton (Tr.). Daar deze vertegenwoordiger der oude en der nieuwe overheid een Afrikaner is, in al de wisselingen des tijds onder zijn volk populair gebleven om zijn takt, zijn kennis van personen en toestanden en zijn bekwaamheid, is eindelijk het oogenblik aangebroken, dat de oud-Z.A.S.M.-ambtenaren grond hebben om te verwachten, dat in hun lot een keer ten goede zal plaats vinden. Deze ambtenaren toch, die zoo loyaal en zoo krachtig, en met zooveel bekwaamheid, de Republikeinsche Regeering hebben gediend, vóór en in den Oorlog, hebben onder het Milner-schrikbewind, meer dan wie ook, de hardheid van het *Vae Victis* moeten ondervinden. Slechts met zeer geringe uitzonderingen hebben zij hun positie verloren. Velen zijn naar Nederland gerepatrieërd, maar velen ook zijn in Transvaal achtergebleven, tegen alle hoop in hopend, dat hun eindelijk recht zou geschieden. Maar als Nederlanders, zelfs als Afrikaners, moesten zij steeds ontwaren, dat de Engelsche bestuurders der spoorwegen hun aanzoeken op herbenoeming afwezen. Zij allen, en zoovele andere verdienstelijke mannen, die sedert geruimen tijd tevergeefs aanzoek deden om een werkkring bij den spoorwegdienst en wier toetreding tot den C.Z.A.S.-staf *een aanwinst behoorde te zijn,* zullen thans iemand vinden, die luisteren zal naar hun klachten en die zal onderzoeken, of die klachten werkelijk gegrond zijn. — Verarmde Afrikaners, die gegriefd waren door 't gemis aan belangstelling en tegemoetkoming van den kant hunner C.Z.A.S.-opzichters en voor wie werk bij de C.Z.A.S. als een pijnlijke noodzakelijkheid, in plaats van als een eervolle taak werd gemaakt, zullen verbetering kunnen vragen in de tot dusver gevolgde methoden. — Ten slotte zal — indien werkelijk de gegrondheid der talrijke klachten zal blijken — een helder licht vallen op de personen en op 't administratieve stelsel, waaronder die wanverhoudingen konden ontstaan en blijven bestaan.

KERK EN SCHOOL.

De eischen voor toelating tot de studie aan het Theologisch Seminarium te Stellenbosch zullen in 1911 worden verzwaard.

De nieuwe kerk der N. G. Gemeente te Port Elisabeth is op 31 Dec. jl. ingewijd. Feestredenaar was Ds. A. F. Louw, van Graaff-Reinet.

De Engelsche predikant P. W. Windle (in de Kaap-kolonie) is een van hen, die met succes het jongste Taalbond-examen (lagere afdeeling) hebben gepasseerd. Voor de hoogere afdeeling slaagden twee officieren te Bloemfontein, en één officier te Pretoria in garnizoen.

Leerplicht.

27 van de 129 schoolraden in de Kaap-kolonie hebben het beginsel van leerplicht aanvaard. De betrokken districten en dorpen zijn hoofdzakelijk die, welke door Hollandsch-sprekende Afrikaners zijn bewoond.

De Kaapsche *Education Gazette* is sedert het begin van dit jaar voor de eerste maal van zijn bestaan zoowel in het Hollandsch als in het Engelsch verschenen. In elke der twee talen verschijnt het blad afzonderlijk. Ieder inteekenaar kan kiezen welke der twee uitgaven hij verlangt. De Hollandsche titel is stijf als het officiëele Hollandsch van een Kaapsch departement maar zijn kan: De Opvoedings Gazette! 't Heeft lang geduurd, eer dit departement voor de eischen van rede en billijkheid is gezwicht, maar sedert de publicatie van de Unie-grondwet en de bedrijvigheid, in de laatste jaren door de Afrikaners getoond, heeft Dr. Muir het ongetwijfeld een zaak van wijs en voorzichtig beleid geacht, aan de wenschen der meerderheid van de Kaapsche bevolking een eindje te gemoet te komen.

Op voorstel van den heer Romijn heeft de gemeenteraad van Pretoria besloten, haar afkeuring uit-te-spreken over de handelingen in zake het toelaten van kaffers tot examens in de „Stadszaal", uitgeschreven door het Departement van Onderwijs, en tevens het navolgende schrijven te richten aan den plaatselijken Secretaris van de Examen-commissie van de Universiteit, t. w.: „Met betrekking tot de Universiteits-examens, die thans gehouden worden in de Stadszaal, ben ik gelast u te berichten, dat de Stadsraad die zaal niet meer te uwer beschikking kan stellen na den 4den dezer. Het doet den Stadsraad leed, uwe Commissie overlast te moeten aandoen door andere schikkingen te maken voor de candidaten, maar hij keurt ten sterkste de handelwijze af van uwe Commissie door toe te staan, dat een naturellen-candidaat terzelfder tijd en plaats geëxamineerd wordt als de blanke candidaten, voornamelijk blanke jonge meisjes, en derhalve zal het uwe Commissie niet vergund worden, gebruik te maken van de zaal na den 4den dezer."

TAAL- EN STAMVERWANTE BELANGEN.

De voorzitter van de Archief-commissie te Kaapstad (Parlementstr., Kaapstad) verzoekt personen, die in 't bezit zijn van documenten enz., van beteekenis voor het Kaapsche archief, zich met hem in verbinding te stellen.

In *Ons Land* van 1 Jan. j.l. is het verslag der rede, gehouden door den heer P. van Hoek, Inspecteur van het landbouwonderwijs, voor de Friesche maatschappij van Landbouw (handelend over landbouwonderwijs aan plattelandsscholen) in zijn geheel overgedrukt.

Vooruitgang.

De lijst van de honderden, die met goed gevolg de jongste Taalbond-examens hebben doorstaan, wordt in de Hollandsche pers van Zuid-Afrika gepubliceerd. In de lagere afdeeling slaagde slechts 60 percent, in de hoogere afdeeling 91 percent der candidaten: van de 2,014 werden er slechts 95 afgewezen, 665 slaagden „met lof", d. w. z. behaalden meer dan 75 punten van de 100. „De totaal-indruk", zegt de examinator Stucki, „was bijzonder gunstig", en de heer Spyker, een ander examinator, zeide, dat er ongetwijfeld in de laatste jaren meer voor het Hollandsch gedaan wordt dan vroeger, en dat hij met genoegen de antwoorden van de vele candidaten heeft doorgegaan. „Het gehalte van het onderwijs op onze scholen wordt beter, dat bewijst de toenemende netheid der examinandi." Het aantal candidaten was dit jaar een „record", doch wij twijfelen er niet aan, of dit „record" zal het aanstaande jaar weer worden „gebroken".

Hollandsche Muziek.

Door de jongste conferentie van de Zuid-Afrikaansche Onderwijzers-Unie zijn de heeren G. Besselaar, Prof. Godée-Molsbergen, J. C. Pauw, W. Fouché en mej. L. van Niekerk benoemd als een permanente commissie, om werkzaam te zijn in het belang van de verspreiding van Hollandsche muziek in Zuid-Afrika. Als tusschenpersoon werd gekozen de Engelsche firma Darter te Kaapstad, die een grooten muziekhandel drijft. De Hollandsche firma v/h. Jacques Dusseau & Co., die ongetwijfeld beter op de hoogte van Hollandsche uitgaven kan worden geacht, en wellicht ook beter gesorteerd is, dan zijn Engelsche collega, schijnt onder zijn personeel niemand te hebben, die practisch bij het uitkiezen van zangstukken enz., de klanten behulpzaam kan zijn. Hetgeen jammer is. We achten een Engelsche firma niet de meest aangewezene om den verkoop van Hollandsche muziekwerken met oordeel en zaakkennis te bevorderen.

Omwerking van Nederlandsche litteratuur.

Op het onderwijs-congres te Wellington, in het laatst van December jl., werd door den heer W. Fouché rapport uitgebracht namens de commissie tot keuring van voor Zuid-Afrika geschikte tooneelstukjes en voordrachten. Hij deelde mee, dat een aantal Nederlandsche tooneelwerken geschikt konden worden gemaakt voor Zuid-Afrika, als men ze eerst een omwerking liet ondergaan. Daartoe was echter de toestemming van de uitgevers noodig, meende hij. Dit is natuurlijk niet juist. *Noodig* is die toestemming niet. Nog staat Nederland buiten de Berner Conventie. Intusschen was deze vergissing van den Afrikaner Fouché ons sympathieker dan de verklaring van den Nederlander, den heer Endendijk, die verzekerde, dat zulk verlof niet alleen niet noodig was, en dat hij, indien men die toestemming beleefdheidshalve vroeg, die beleefdheid te ver gedreven achtte. Om den grooten afstand tusschen Afrika en Holland zouden wij, bij eventueele omwerkingen, aanbevelen, dat van zulk een feit aan de uitgevers althans mededeeling werd gedaan.

Otto Beit, een van de kosmopolieten, die rijk zijn geworden door het goud en de diamanten van Zuid-Afrika, heeft aan de universiteit van Londen een som van £ 215,000 geschonken, ten bate van wetenschappelijk onderzoek op geneeskundig gebied. Indertijd heeft zijn broer Alfred, te wiens nagedachtenis de heer Otto Beit de schenking doet, £ 50,000 aan de universiteit geschonken voor het Instituut der Medische Wetenschappen, waarvoor men toen geld bijeenbracht. Men liet evenwel het plan varen en het geld werd aan de erfgenamen van den heer Alfred Beit teruggegeven. Zijn broeder wenscht nu, dat uit de rente van de £ 215,000, die hij schenkt, beurzen van £ 250 in het jaar, voor drie jaar, zullen verleend worden aan gegradueerden van erkende universiteiten in het Britsche Rijk, man of vrouw, van Europeesche afkomst, ten bate van eenig geneeskundig onderzoek — Het hooger onderwijs in Zuid-Afrika zelf, welk land verantwoordelijk is voor de rijkdommen, die deze Britten van Hamburgsche afkomst verzamelden, blijkt hun nog steeds niet het minste belang in-te-boezemen.

Ouders en Ambtenaren.

Het Kristelik Schoolblad (Pretoria) laat zich als volgt uit over het jongste Schoolraden-congres te Pretoria *(vereenvoudigde spelling)*:

„Wij hebben over 't algemeen van 't kongres een gunstige indruk meegenomen. Sinds de vergadering van verleden jaar is de medium-kwestie nader tot haar oplossing gebracht. Meer en meer wordt duidelik ingezien, hoe noodzakelik 't is, dat onze kinderen hun onderwijs, ook 't hoogste, moeten kunnen krijgen door middel van hun Moedertaal. Eerst wanneer dit bereikt is, zal de taalkwestie voorgoed van de baan zijn.

„Voorzover we kunnen oordelen, is de positie der Schoolraden sterker geworden.

„Duidelik is uitgesproken, dat men niet wenst te zijn een Parlement in naam, of 'n karikatuur van een Parlement, waar slechts klachten worden geuit, grieven gelucht, aanwijzigingen worden gedaan en niets meer. Blijkbaar verwacht men van de hoogste autoriteiten, dat ze naar de stem van 't Kongres zullen luisteren, dat de besluiten in ernstige overweging zullen worden genomen en dat, worden de besluiten niet uitgevoerd, de redenen zullen worden opgegeven, waarom niet naar de beslissingen van 't Kongres is gehandeld. Verder is gebleken uit de voorzitterskeuze en uit 't besluit, dat de agenda voor 't volgend jaar moet worden opgesteld in overleg met de schoolraad van Pretoria, dat de Schoolraden zich mondig gevoelen en bekwaam om hun zaken te regelen zonder voogdijschap van 't Departement van Onderwijs".

Bescheidenheid.

Tot de typisch-Engelsche koeranten in Transvaal behoort de Johannesburgsche *Leader*, een blad dat overvloeit van *vertoon* van rechtvaardigheid en bescheidenheid, en in wezen aan de Afrikaners en hun taal het leven niet gunt.

De Johannesburgsche *Leader* dan heeft in een van zijn aanvallen van bescheidenheid (?) plaatsing verleend aan een lang stuk over de partijverhoudingen in Transvaal, van de hand van den heer Edward Dallow, waarin een scherp onderscheid gemaakt wordt tusschen Engelschen en anderen in Z.A. en waarin, onder meer, de volgende fraaie zinsneden voorkomen: „De niet-hollandsch-

sprekende bevolking van Z.A. moet gemeene zaak maken om verschillende redenen. Een daarvan is, dat zij onder haar bewaking heeft de idealen van recht en rechtvaardigheid, van beschaving en onderwijs, van vrij en demokratisch bestuur en van ekonomischen vooruitgang. Zij erft die van de gemeenschap, waaraan zij is ontsproten. Zij heeft iets van waarde bij te dragen tot de Zuid-Afrikaansche beschaving — iets, dat de Hollandsch-sprekende bevolking als geheel niet bezit. Men kan ook niet verwachten, dat laatstgenoemde bevolking die zal bezitten of, ze bezittende, zou waardeeren, als men in aanmerking neemt, onder welke staatkundige en maatschappelijke instellingen zij gedurende de afgeloopen tweehonderd jaren is opgegroeid. Wij zouden lafaards zijn, indien wij, om welke reden dan ook, niet aandrongen op recht en verlichting in 't bestuur van ons aangenomen vaderland". Commentaar zou dit juweel van Britsche bescheidenheid aan glans doen verliezen.

Alphabetische lijst van in het Afrikaansch meest voorkomende afwijkingen van het Nederlandsch.

A'end, aand — avend, avond.

an — aan.

Ch, dikwijls geschreven als **g** (zie aldaar).

D, op 't eind van een woord, valt veelal weg; steeds in veel voorkomende woorden.

Die, ook voor het bepalend lidwoord voor alle geslachten, enk. en m.v. Anderen onderscheiden tusschen *di* (lidw.) en *die* (voorn. w.)

Dis, d'is — dit is, het is.

Dit, voor het pers. v. n. w. het.

Drâ, gedrâ — dragen, gedragen.

G wordt scherp uitgesproken. In sommige deelen van Transvaal echter (vóór aan een woord) zeer zacht en eenigszins een *j*-klank aannemend. Tusschen twee klinkers wordt de **g** dikwijls verzwegen: *tegen, regen* wordt *te'en, re'en* en b ij n a uitgesproken als *teen, reen*; *hagel* wordt *ha'el*, (bijna *haal*); *kogel, ko'el* (soms = *koel*); *wage(n)* wordt *wa'e(n)* en verder nog afgeslepen tot *wâ*, zoolas *zeggen* — *zê*, *leggen* (liggen) — *lê*, *dragen* — *drâ*, *spiegel* — *spiel*, enz.

Genitief wordt in de spreektaal steeds, in de schrijftaal doorgaans omschreven, met het bezitt. v. n. w. zijn, geschreven z'n, se (toonloos) b. v. P i e t s e t a n t e, zelfs: m a s e b o e k.

Het, eenige vorm voor alle getallen en personen, tegenw. tijd, van het werkwoord hebben.

hul, hulle persoonlijk en bezittelijk v. n. w. 3e persoon meervoud.

Hom — hem.

Is, eenige vorm voor alle getallen en personen, tegenw. tijd, van het werkwoord zijn.

Je, als verkleiningsuitgang dikwijls (vooral in de Kaapkolonie) **jie** uitgesproken en geschreven.

julle pers. en bezitt. v. n. w. 2e pers meerv.

Mekaar — elkaar.

N als buigingsuitgang en verder als slot-medeklinker van toonlooze uitgangen vervalt.

ne's — net als.

nie — niet. In het gezegde in de ontkennende wijs verdubbeld: ik het nie gesien nie.

ons — wij.

plaas — mv. plase; plaats = hoeve. De **t** vóór de **s** is weggevallen; *plaas* staat ook voor: *in plaats van*.

pêrd — paard; mv. dikwijls pêrre.

S — de Nederlandsche **z** wordt steeds scherp uitgesproken en veelal ook **s** geschreven.

sk — steeds voor sch, waar in 't Nederlandsch de ch wordt uitgesproken.

so — zoo. **so's** — zooals.

T, zie **D**.

V — wordt òf verscherpt tot *f* en dan soms ook *f* geschreven, òf verzacht tot *w* en dan veelal *w* geschreven; dit laatste in den regel, als de *V* staat tusschen twee klinkers: *gawe, geblewe, lewe, geskrewe*, enz. = *gave, gebleven, leven, geschreven*, ook in woorden als *sterwe, verwe*, enz; of valt weg: *avond* (avend) wordt *a'end* (*aand*), *over*: *o'er* (*oor*) enz.; *geven*: *gee*.

ver — voor; de *e* is toonloos, wordt ook *i* (vir) geschreven.

W, zie **V**.

Wat, ook in plaats van dat, die (betr. v. n.m).

Z, zie **S**.

(Deze lijst zal van tijd tot tijd worden aangevuld).

SEKGOME.

Wat heeft een kaffer-kapitein in de binnenlanden van Zuid-Afrika met de Engelsche h a b e a s-c o r p u s-acte uit-te-staan? Is 't mogelijk, dat deze beroemde Engelsche wet, in de middeleeuwen door de Engelsche bevolking van hun vorsten veroverd ter bescherming van persoonlijken eigendom en veiligheid, van toepassing kan worden verklaard in Britsch Betsjoeanaland, nu nog een Engelsch protectoraat, gelegen tusschen Transvaal en Rhodesia, in het Oosten, en Duitsch Zuidwest-Afrika, in het Westen? — Men zal zeggen: op 't gebied van wet en rechtspraktijk is in Engeland alles mogelijk en in elk geval is er een advocaat te vinden geweest, die zulke toepassing noodzakelijk vindt.

Sekgome leeft in onmin met zijn neef Mathibi. Deze is de zoon van een gestorven kaffer-kapitein in Betsjoeanaland. Sekgome is zijn broer. Daar Mathibi bij den dood zijns vaders nog te jong was om de teugels van het bewind in handen te nemen, trad zijn oom op als regent. Dit is ongeveer 15 jaar geleden. Een jaar ongeveer geleden meende Mathibi, dat de tijd gekomen was, om zelfstandig te gaan regeeren, maar zijn oom had in dien tusschentijd smaak gekregen in de voorrechten en voordeelen die het ambt biedt, en weigerde zijn plaats te ontruimen. Tot burgeroorlog kwam het ditmaal niet, want de Britsche Regeering trad tusschen beiden en verhief Mathibi tot den troon zijns vaders. Sekgome trok zich terug en ging wonen — niet aan de Riviera, te Parijs of waar ook onttroonde monarchen of teleurgestelde kroon-pretendenten schadeloosstelling zoeken voor verloren idealen, doch naar Kimberley. Misschien vond Lord Selborne dit geen passende omgeving voor een gevallen vorst, — hoe het ook zij, de Hooge Commissaris liet Sekgome gevangen nemen. Een referendum in zijn vroeger gebied besliste intusschen, dat Mathibi voortaan moet regeeren.

En nu wenscht Sekgome toepassing van de H a b e a s-c o r p u s wet. Hij vraagt verlof, den Earl of Crewe en Lord Selborne te citeeren, wegens overtreding van deze wet, voor het Hoog Gerechtshof van Engeland. Hij wenscht op vrije voeten te worden gesteld en verlof, om naar Londen te komen. Met welk doel, is onbekend. Misschien heeft hij gedurende het regentschap eenig geld kunnen oversparen, genoeg voor een pleizier-reisje. Misschien is zijn verbeelding geprikkeld door verhalen over de ontvangst, die andere kaffer-grootheden vóór hem te Londen mochten genieten. Wie is zoo boud, met zekerheid te durven zeggen, wat er in 't gemoed van een zwarten „broeder" omgaat?

Ook de Kaapsche Regeering stelt thans 3 beurzen, elk van £ 75, beschikbaar voor jongelui, die zich in den vreemde in de veeartsenijkunde wenschen te bekwamen.

De Vrijstaat telt thans 32,000 kiezers, 4000 minder dan bij een vorige registratie. Die vermindering zal den vijanden van het Afrikaner bewind geen goed doen.

---

150 schoolkinderen, onderwijzers, enz. te Lourenço Marques zullen 6 weken lang op het Transvaalsche Hoogeveld doorbrengen, gedeeltelijk op kosten der Portugeesche Regeering, om hun door de hitte verslapte gezondheid te herstellen.

HANDEL EN NIJVERHEID.

In den Oranje-Vrijstaat neemt de struisvogelteelt aanmerkelijk toe.

In Vrijstaatsche zuivelfabrieken werd in het jaar, eindigend 30 Juni jl., 400 ton boter geproduceerd, opbrengend van 1/- tot 1/3 per Engelsch pond.

De paardenfokkerij in den Vrijstaat, vóór den Oorlog van groote beteekenis, schijnt nog niet weer den ouden bloei te hebben bereikt. Flinke, voor militaire doeleinden geschikte paarden, zijn er nog niet te koop.

Er dreigt een algemeene werkstaking in de bouwvakken op het Kaapsche schiereiland. De vereenigde bouwvakarbeiders van Kaapstad en omstreken wenschen het uurloon (thans 82½ ct.) te brengen op *f* 1.—. De vereenigde patroons weigeren.

Het Kaapsche parlementslid J. W. Michau heeft zich een diamantboor aangeschaft, om zoo spoedig mogelijk de waarde te kunnen vaststellen van de steenkoollaag, onlangs in een kloof op zijn plaats, bij het zoeken naar water, aangeboord.

De heeren Van Elden en Postma, te Pretoria, hebben een vennootschap aangegaan en zullen de zaken voortzetten, tot dusver gedreven eensdeels door de Aanplak-prenten Mij. (Hess & Co.), waaraan de heer Postma was verbonden, — anderdeels door de firma Plantenga & Co. (John Browne). Beide vennooten zijn oude Pretorianen en om hun werkkracht gunstig bekend.

De Natalsche minister van financiën, de heer Oliff, schat het batig saldo, dat de Natalsche spoorwegdienst dit jaar zal opleveren, op £ 287.000, zelfs na aftrek van een ruim bedrag voor onderhoud van weg en rollend materiëel. Het batig saldo op de geheele begrooting schat de heer Oliff op £ 12.000, nadat allerlei belastingen zullen zijn verminderd. Het spoorweg-materiëel vereischt aanvulling, vooral van steenkoolwagons, als gevolg van toenemende vraag naar Natalsche steenkool, vooral uit Australië, sedert het uitbreken van de groote werkstaking in New South Wales. De tijdige en overvloedige regens beloven bovendien een zeer overvloedigen oogst.

Het Pomona-dispuut.

Het geding, dat is begonnen door de rechtverkrijgenden van de Kaapsche firma De Pass, Spence & Co., die aanspraak maakte op de minerale rechten op een deel der diamantvelden, gelegen aan de Lüderitzbucht (de Pomona-velden), tegen de Koloniale Regeering, die deze aanspraken in de praktijk niet bleek te erkennen, heeft gediend voor een magistraatshof in Duitsch Zuid-West Afrika zelf. De mijnrechten zijn toegewezen aan de Deutsche Kolonialgesellschaft. *Ons Land* noemt deze uitspraak teleurstellend en verwacht dat appèl zal worden aangeteekend. Het blad pleit intusschen voor een vriendschappelijke regeling, door de Duitsche en Britsche Rijks-regeeringen te treffen.

Vrachtvaart op Zuid-Afrika.

Vier Duitsche Stoomvaart-maatschappijen hebben, volgens berichten in de Engelsche pers, besloten in samenwerking te concurreeren met het Engelsche Stoomvaart-kartel (geleid door de Union Castle Stoomvaart-Mij.) Een vertegenwoordiger van de Deutsche Ost Afrika Linie te London vertelt, dat tusschen de Duitsche- en Engelsche lijnen een hevige concurrentiestrijd zal ontbranden, begonnen, toen de Engelsche kartel-booten besloten Antwerpen en Hamburg aan te doen. Dit werd door de Duitsche lijnen als illoyale concurrentie opgevat, waarop zij zullen antwoorden door met hun booten de voornaamste Britsche havens aan te doen om daar vrachten voor Zuid-Afrika te bekomen. De Duitsche lijnen zullen dat zoo lang doen, totdat de Engelsche lijnen zich uit Hamburg en Antwerpen terugtrekken.

De grond van Zuid-Afrika.

Ons Land wees onlangs op het groote gevaar, dat voor de Afrikaners schuilt in de toenemende samentrekking van het grondbezit in handen van enkele groot-kapitalisten, doorgaans georganiseerd in groote land-maatschappijen. De *Transvaler* herhaalt die waarschuwing. Dit blad zegt, dat de leden van de „Transvaalsche Vereeniging van grondbezitters" (maatschappijen) reeds meer dan 5,000,000 H.A. van den Transvaalschen grond aan zich hebben getrokken. In den Vrijstaat en de Kaap-kolonie zijn de Boeren eveneens voor een uitgestrektheid van eenige millioenen H.A. onteigend. Die gronden zijn hoofdzakelijk voor speculatie-doeleinden gekocht. De *Transvaler* voorziet, dat de grond op den duur zal worden bezet door Engelsche settlers, en dat op die wijze de Afrikaners zullen worden *uitgewoond*. Wij willen er op wijzen, dat sedert met den uitvoer op groote schaal van maïs en andere landbouw-producten is begonnen, de Zuid-Afrikaansche bodem groote winsten belooft aan hen, die rijk genoeg zijn, hem op extensieve wijze, met behulp van dure en moderne werktuigen, te bearbeiden. De grond heeft, ook waar hij niet mineraal houdend is, nu groote waarde gekregen voor de groot-kapitalisten, die als groot-landbouwers gaan optreden en welhaast, als in Noord-Amerika, de kleinere, nog onafhankelijke producenten onder hun contrôle zullen krijgen. Op deze manier gaat de onteigening steeds sneller voort, tenzij de Z.-Afrikaansche Regeeringen door een agrarische wetgeving aan de door Jesaja vervloekte neigingen der grond-speculanten perk en paal weet te stellen.

Zuid-Afrikaansche belanghebbenden bij de Australische stoomboot *Waratah* hebben een vergadering gehouden te Kaapstad. Zij zijn van oordeel, dat het vermiste schip nog steeds drijvende is en zoeken steun van de Kaapsche Regeering en particulieren om een nieuw onderzoek te kunnen instellen.

Kerstfeest was voor de Britsche en de Transvaalsche Basoeto's, werkzaam in de Kimberley diamantmijnen, een welkome gelegenheid voor een vechtpartij op groote schaal. De 100 man sterke politiemacht was niet in staat de orde te handhaven. Eerst na versterking door een afdeeling soldaten kon de rust worden hersteld, doch niet, voor een aantal zwarten was gewond. Een der gewonden is inmiddels overleden.

„**Van Riebeekland**" of „The Flag of the Union" is de titel van een nieuwe operette, door twee Engelsche Afrikaners geschreven en getoonzet, en in het Operahuis te Kaapstad opgevoerd. De handeling speelt....te Johannesburg en zou met geringe variatie ook in Amerika of elders kunnen voorvallen.

De heer Erasmus van Zandfontein, Heilbron (Oranje-Vrijstaat), werd onlangs door een zwartringhals slang in de hand gebeten en zoo vast zaten de tanden van het reptiel in het vleesch, dat men ze eerst kon uittrekken, toen de slang doodgemaakt was. Door prompte toediening van een middel, dat de zoon van den heer Erasmus van Ceylon had meegebracht, werd het leven van den laatste gered en herstelde hij spoedig.

PERSONALIA.

Dr. Van der Riet, van het Victoria College te Stellenbosch, is thans in Engeland „op een kuier".

Dr. H. D. J. Bodenstein in benoemd tot publieken aanklager te Lijdenburg. Tot heden was hij magistraatsklerk te Krugersdorp.

De benoeming van den heer J. Loopuyt tot consul te Kaapstad wordt door de Afrikaansch-gezinde *South African News* aangekondigd als een benoeming, „Herr" Loopuyt ten ten deel gevallen.

Generaal Louis Botha en Jan Smuts brachten onlangs een bezoek aan Bloemfontein en aan Pres. Steyn, — naar beweerd wordt, in verband met de samenstelling van het eerste Unie-ministerie.

Sir Matthew Nathan, de afgetreden gouverneur van Natal, heeft, na een bezoek aan Lord Selborne te Pretoria, Zuid-Afrika voor goed verlaten en is sedert eenigen tijd te Londen aangekomen.

Twee theologische studenten, de heeren Muller en Wouter de Vos, beiden van Stellenbosch, zijn in Holland aangekomen, de eerste om te Utrecht en de tweede om aan de Vrije Universiteit te Amsterdam zijn studiën te voltooien.

Mej. Lydia van Niekerk, die een tijdlang te Leiden heeft gestudeerd, is thans werkzaam te Wellington (K.-K.), doch hoopt over een drietal jaren weer in Holland terug te komen om haar studiën te voltooien.

Dr. W. J. Leyds heeft zich, om het ongunstige klimaat, genoodzaakt gezien, Engeland, waar hij een tijd lang woonde, te verlaten en vertoeft nu aan de Riviera (Grand Hotel Valescure, St. Raphael).

De heer G. A. A. Middelberg is te Kaapstad aangekomen en op uiterst vriendelijke wijze door de autoriteiten ontvangen. De bestuurder der spoorwegen heeft een speciaal rijtuig aan den oud-directeur van de N. Z. A. S. M. ter beschikking gesteld.

De Kaapsche Regeering heeft den nieuw benoemden Gouneur-generaal van Zuid-Afrika, den heer Herbert Gladstone, zoon van den „grand old man", met o.m. de volgende woorden geluk gewenscht: „Wij zijn er zeker van, dat gij de grootsche traditie, aan uw naam verbonden, zult handhaven".

Een gewezen minister van Natal, de heer Watt, beschuldigt den tegenwoordigen minister Greene, zijn ambtelijke betrekking te hebben misbruikt, om persoonlijke voordeelen te behalen. De laatste toch zou, als minister van spoorwegen, en te gelijkertijd als procureur van een steenkoolmijn-syndicaat, hebben medegewerkt (in 1907) tot het tot stand komen van een contract tusschen de Regeering en deze mijn (in het district Utrecht) ten aanzien van het bouwen van een spoorweg naar de mijn.

Jhr. Mr. Beelaerts van Blokland, Hr. M.'s. Gezant te Peking, vroeger lid van het Hoofdbestuur der Ned. Z. A. Ver., is in den laatsten tijd, ten gevolge van een lijden aan pokziekte, verhinderd het beheer der Chineesche legatie te voeren. De leiding van het gezantschap is thans bij Koninklijk Besluit toevertrouwd aan den Gezantschapsraad, den heer Oudendijk. Intusschen kunnen wij met genoegdoening mededeelen, dat de gezondheidstoestand van Jhr. Beelaerts aanmerkelijk verbetert.

Zondag 30 Januari j.l. is te Utrecht plotseling, na een hevig lijden, ten gevolge van influenza, overleden de heer W. G. Mansvelt, broeder van Dr. N. Mansvelt en directeur van de Utrechtsche Maatsch. „Het Sticht". Overledene stelde veel belang in Zuid-Afrikaansche zaken, ofschoon omstandigheden hem steeds hadden belet, in zonnig Zuid-Afrika zich te vestigen. Wij brengen de bedroefde familie onze welgemeende betuigingen van sympathie bij het treurig verlies, door haar geleden.

Door de Portugeesche overheid van Humpata wordt in een verklaring het navolgende aangegeven als oorzaak, waarom zij Ds. Pasch, een oud-Nederlander, predikant van de Z. A. Gereformeerde Kerk, het land uitzette: — dat n.l. Ds. Pasch zich administratieve en judicieële autoriteit zou hebben aangematigd, in verband met het aanwakkeren van verdeeldheid in de Boerenkolonie. — Het komt ons voor, dat de Portugeesche autoriteit zich partij gesteld heeft in een kerkelijke oneenigheid en bovendien, als Portugeesch Katholiek, weinig begrip kan hebben van de tucht, die in een streng calvinistische kerk wordt geëischt, en de tuchtmiddelen, die, in een nog primitieve maatschappij, daartoe worden noodig geacht.

De heer Derk Rumpff, reeds eenigen tijd in het bezit van een beroep naar de Zuid-Oostelijke gemeenten van de Gereformeerde Kerk in Transvaal (Standerton, Volksrust, Piet Retief, enz.), is, na zich met een Hollandsche dame in den echt te hebben vereenigd, op 29 Januari j.l. met zijne echtgenoote naar Zuid-Afrika vertrokken. Met hem deed de reis de heer Tempel, ouderling der gemeente, welke Ds. Rumpff gaat bearbeiden. Onzen geestdriftigen en energieken vriend wacht daar een uitgebreide, zware werkkring, zoo uitgebreid, dat hij besloten heeft, met zijne flinke vrouw, voorloopig een trekkend leven te voeren, zonder zich ergens in zijn uitgestrekt arbeidsveld blijvend met-ter-woon te vestigen. Wij wenschen hem en zijne sympathieke gade een gezegenden en langdurigen arbeid in het land dat hij lief heeft, onder het volk, dat hij reeds zoo lang als zijn volk heeft aangenomen.

Water. De Duitsche Z. W. A. Koloniale Regeering gaat op talrijke plaatsen in de woestijn-achtige streken van de Kolonie palen oprichten met borden, waarop aangegeven is, in welke richting en op welken afstand .....water te vinden is.

Gemengd bloed. Bij de behandeling van eene drankwetovertreding te Maritzburg (Natal) bleek, dat een vrouw, welke daar terecht stond wegens een overtreding van de drankwet, van de navolgende afkomst was: — grootvader een Schot, grootmoeder een Kaapsche-Maleische (Slaamsche), vader ongenoemd en moeder een Fransche Creole.

Amok in een hospitaal. In het Addington Hospitaal te Durban maakte een der Indische bedienden amok als gevolg van geldelijke moeielijkheden. Hij stak eerst zijn eigen kamer in brand en daarna de portiersloge, schoot een anderen Indiër, die den brand wilde blusschen, dood, verschanste zich toen in een ander vertrek en schoot met een geweer voortdurend uit het venster op alles en niets. Een kogel raakte o. a. een warmwaterbuis, waardoor een geheele corridor met kokend water overstroomd werd. Van drie Indiërs, die trachtten de kamer te bereiken, waar de amok-maker was, werd een door hem doodgeschoten en de twee anderen levensgevaarlijk gewond. Toen hij zag, dat men van alle kanten op hem aandrong, schoot hij zichzelf dood. De brandweer moest ter hulp komen om den brand te blusschen en de kokend-water-overstrooming te stuiten.

Mercuur-Stoomdrukkerij J. H. de Bussy, Amsterdam.